

Sygn. akt I CSK 3169/22

POSTANOWIENIE

Dnia 28 października 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa Fundacji [...] w W.
przeciwko Redaktorowi Naczelnemu "[...]"
o sprostowanie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 28 października 2022 r.,
na skutek skargi kasacyjnej pozwanego
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z dnia 10 listopada 2021 r., sygn. akt V ACa 585/21,

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2) zasądza od pozwanego na rzecz powoda kwotę 377 (trzysta siedemdziesiąt siedem) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 10 listopada 2021 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił apelacje obu stron od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 5 lipca 2021 r., którym uwzględniono częściowo powództwo Fundacji [...] w W. skierowane przeciwko Redaktorowi Naczelnemu „[...]” o sprostowanie w ten sposób, że nakazano opublikowanie sprostowania następującej treści: „Sprostowanie Fundacji [...] do artykułu tygodnika [...] pt. „[...]” z dnia [...] 2018 r.: 1) Nieprawdą jest, że [...] kazała oskarżonym nie przyznawać się do winy, 2) Nieścisłe są informacje dotyczące celu przeprowadzenia dowodu z opinii IPN. Okoliczności, na jakie ma być sporządzona opinia, nie dotyczą oceny prawnej dokonanego czynu. Prezes

Fundacji J. K., Członek Zarządu Fundacji T. Z.”, a w pozostałym zakresie oddalił powództwo i orzekł o kosztach postępowania.

U podstaw częściowego uwzględnienia powództwa i oddalenia apelacji obu stron legło stwierdzenie, że pozwany bezzasadnie – wbrew treści art. 31 a ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. Prawo prasowe, tekst. jedn. Dz.U. z 2018 r., poz. 1914, ze zm. – dalej: „Pr.p.” lub „Prawo prasowe”) – odmówił opublikowania sprostowania, z której to instytucji powód miał prawo skorzystać przedstawiając swoje subiektywne stanowisko, co do przedstawionych w materiale prasowym faktów. Sądy *meriti* podkreśliły, że sprostowanie nie jest instrumentem przywracania informacji prasowej prawdziwego charakteru, a sąd nakazując jego publikację nie przesądza o tym, że racja jest po stronie żądającego sprostowania, a umożliwia mu jedynie przedstawienie swojego stanowiska w reakcji na określoną publikację prasową. Powództwo zostało natomiast oddalone w takim zakresie w jakim tekst żadanego sprostowania wymagał korekt redakcyjnych (językowych, stylistycznych), nie spełniał wymogów rzeczowości lub nie odnosił się do faktów.

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanego w części oddalającej jego apelację i rozstrzygającej o kosztach postępowania apelacyjnego.

Skarżący we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powołał się na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Jego zdaniem skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, z uwagi na oczywiste naruszenie:

- art. 31 a ust. 1 w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 1 Pr. p., poprzez jego błędną wykładnię, polegającą na uznaniu, że rzeczowym sprostowaniem jest zwykłe zaprzeczenie informacji zawartej w materiale prasowym bez podania alternatywnej wersji wydarzeń, a w konsekwencji błędne zastosowanie wyżej wymienionych przepisów polegające na uznaniu dochodzonych sprostowań za rzeczowe odniesienie się do faktów i nakazanie ich publikacji,

- art. 32 ust. 5 w zw. z art. 33 ust. 1 pkt 1 P. p., poprzez jego błędną wykładnię polegającą na uznaniu, że Sąd uprawniony jest do ingerowania w treść

sprostowania dochodzonego przez powoda, a w konsekwencji błędne zastosowanie i modyfikację treści sprostowań przez niego dochodzonych.

Powódka w odpowiedzi na skargę kasacyjną wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, niepubl. i z 29 września 2017 r., V CSK 162/17, niepubl.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu

prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 8 października 2015 r., IV CSK 189/15, niepubl. i przywołane tam orzecznictwo).

Bliższa analiza uzasadnienia wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie pozwala przyjąć, by skarga była – w powyższym rozumieniu – oczywiście uzasadniona. Skarżący odniósł tę przyczynę kasacyjną do zarzutów naruszenia prawa materialnego ujętych w ramach podstaw skargi kasacyjnej, ale w obszernym uzasadnieniu wniosku brak jest takich argumentów, które wskazywałyby na kwalifikowane naruszenie prawa w ustalonym przez Sąd drugiej instancji i wiążącym Sąd Najwyższy stanie faktycznym. Uzasadnienie wniosku jest w istocie rozszerzonym uzasadnieniem podstaw skargi kasacyjnej, a nie odrębnym wywodem prawnym realizującym publicznoprawne przesłanki przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Instytucja sprostowania stanowi szczególny mechanizm prawa prasowego pozwalający opinii publicznej na zapoznanie się ze stanowiskiem opozycyjnym w stosunku do opublikowanego i umożliwiającym zainteresowanemu zajęcie własnego stanowiska, za pośrednictwem tego samego środka przekazu (zob. m.in. postanowienie Sądu Najwyższego z 2 marca 2001 r., V KKN 631/98, niepubl. oraz niepublikowane wyroki Sądu Najwyższego z 26 czerwca 2015 r., I CSK 255/14; z 24 lutego 2016 r., I CSK 30/15; i z 23 czerwca 2017 r., I CSK 652/16).

Oczywistej zasadności skargi nie dowodzi przyjęcie przez Sądy obu instancji, że rzeczowym sprostowaniem odnoszącym się do faktów jest zaprzeczenie informacji zawartej w materiale prasowym, bez potrzeby podania alternatywnej wersji wydarzeń. Rzeczowość sprostowania oznacza zwięzłość, konkretność i dotknięcie sedna zagadnienia, a także wytknięcie autorowi materiału prasowego błędów faktycznych lub nieścisłości. Nie jest wymogiem formalnym żądania opublikowania sprostowania określona jego treść. Prawo prasowe nie wymaga także, by tekst sprostowania został zredagowany jako wypowiedź o określonej postaci stylistycznej i formie gramatycznej. W konsekwencji nie ma podstaw do

ograniczenia praw żądającego sprostowania przez narzucanie mu obowiązku wyjaśnienia dlaczego zaprzecza informacjom zawartym w materiale prasowym.

O oczywistej zasadności skargi nie świadczy także zaakceptowanie przez Sąd Apelacyjny korekty oświadczenia o sprostowaniu. W orzecznictwie Sądu Najwyższego przyjęto bowiem, że sąd może częściowo uwzględnić powództwo o sprostowanie materiału prasowego przez nakazanie jego opublikowania z pominięciem fragmentów niespełniających kryteriów przewidzianych w art. 33 ust. 1 Pr.p., takich które redaktor naczelny na etapie przedsądowym także mógł wskazać, odmawiając z tej przyczyny opublikowania sprostowania, o ile nie zniekształca to sensu sprostowania i nie niweczy intencji żądającego jego opublikowania. Odróżnić bowiem należy niedopuszczalne uzupełnianie przez sąd treści sprostowania od wykreślenia przez sąd pewnych elementów sprostowania, poszczególnych słów, fraz lub nawet zdania, gdyż odpowiada to uwzględnieniu powództwa w części (zob. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 9 stycznia 2019 r., I CSK 726/17, niepubl.; z 6 listopada 2020 r., I CSK 728/18, OSNC 2021, nr 6, poz. 43 oraz uchwała Sądu Najwyższego z 17 września 2008 r., III CZP 79/08, OSNC 2009, nr 5, poz. 69).

Nie jest także możliwe ustalenie *in abstracto* stałych i sztywnych granic stosowania przez sąd korekty oświadczenia o sprostowaniu, w sposób w jaki formułuje to skarżący. Sąd w każdym konkretnym wypadku określa zakres niezbędnej korekty. Argumentacja przytoczona we wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wskazuje, by w badanym przypadku zastosowana korekta treści oświadczenia, wypaczyła jego funkcje w sposób przemawiający za oczywistą zasadnością skargi.

W konsekwencji argumentacja przytoczona we wniosku nie wykazuje tezy, że zaskarżone orzeczenie stanowi konsekwencję kardynalnych błędów w zakresie stosowania prawa materialnego, których efektem jest orzeczenie oczywiście wadliwe.

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 1 i w zw. z § 20 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (jedn. tekst: Dz. U. z 2015, poz. 1800, ze zm.).

[as]